

ΒΥΖΑΝΤΙΟ ΜΕΡΟΣ 1ο

ΧΡΟΝΟΛΟΓΙΟ

-Παλιά Αυτοκρατορία 324-610 μ.Χ.

-Μέση Αυτοκρατορία 610 – 1204

-Νεώτερη Αυτοκρατορία 1261-1453

Ο Κωνσταντίνος δεν επιθυμούσε τη δημιουργία νέου κράτους !!

Για 3 αιώνες συνέχιζε τη ζωή της η Ρωμαϊκή Αυτοκρατορία

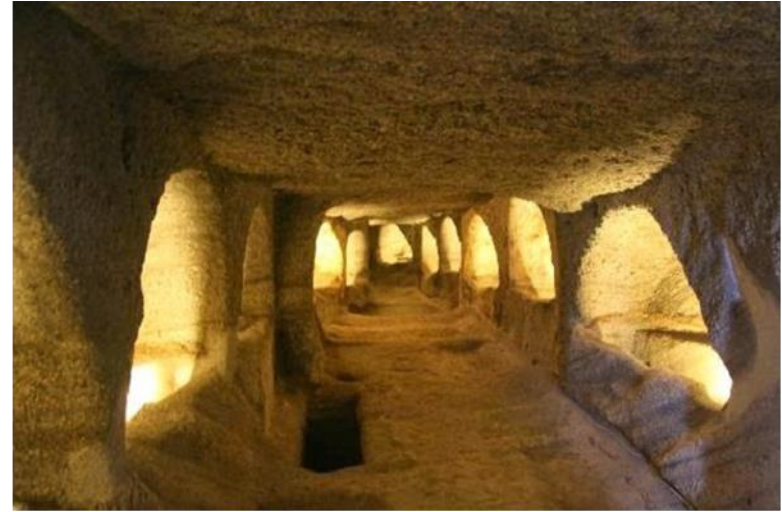
ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΑ ΜΝΗΜΕΙΑ ΠΡΟ ΤΟΥ 313μ.Χ.

- Ο Χριστιανισμός ξεκίνησε ως θρησκεία με **πρωτοφανές πνευματικό περιεχόμενο και πολύ καλή οργάνωση**. Η ευκολία των επικοινωνιών βοήθησε στην ταχεία εξάπλωσή της, κυρίως μετά το 150 μ.Χ. αν και ήδη από την εποχή των Αποστόλων έχουμε μία σειρά από χριστιανικές κοινότητες. Γύρω στα 300 αποτελούσε την επικρατούσα θρησκεία στην Ανατολή.
- Ο Χριστιανισμός επηρέασε αρχικά τα πολυπληθή λαϊκά στρώματα, δημιούργησε τις κοινότητες, προώθησε την κοινοκτημοσύνη και ξανάδωσε το αίσθημα της αξιοπρέπειας στους ταπεινούς, αντιδρώντας σε μια χρησιμοθηρική και κυνική κοινωνία.
- **Αλλαγή κοσμοθεωρίας:** νέα νοήματα και τα νέα ιδανικά που έπρεπε να εκφράσει άρχισαν να εμφανίζονται με την υπάρχουσα κοινή οπτική γλώσσα, με στοιχεία δηλαδή της Ελληνορωμαϊκής παράδοσης, κυρίως στη ζωγραφική.

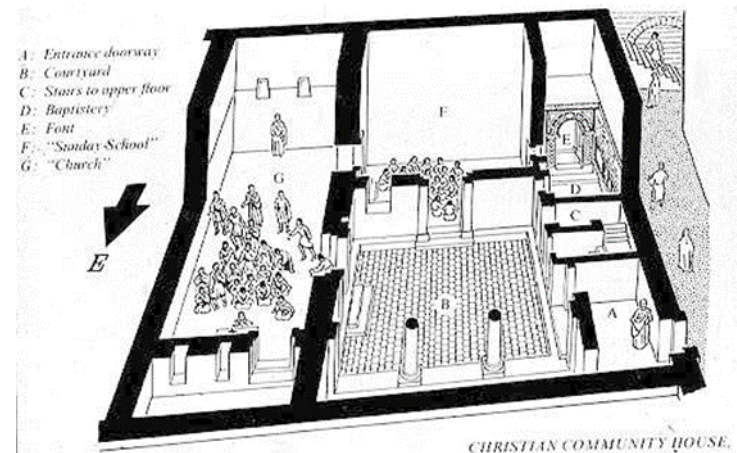
ΤΑ ΜΝΗΜΕΙΑ

α. Ταφικά μνημεία
(Κοιμητήρια και αρκοσόλια
κατακόμβες, μαρτύρια)

β. Χώροι λατρείας των πρώτων χριστιανών

Κατακόμβες Μήλου

Δούρα – Ευρωπαϊός Τόπος λατρείας των πρώτων Χριστιανών

**Η ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΠΑΛΑΙΟΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΗ
ΠΕΡΙΟΔΟ 330-518**

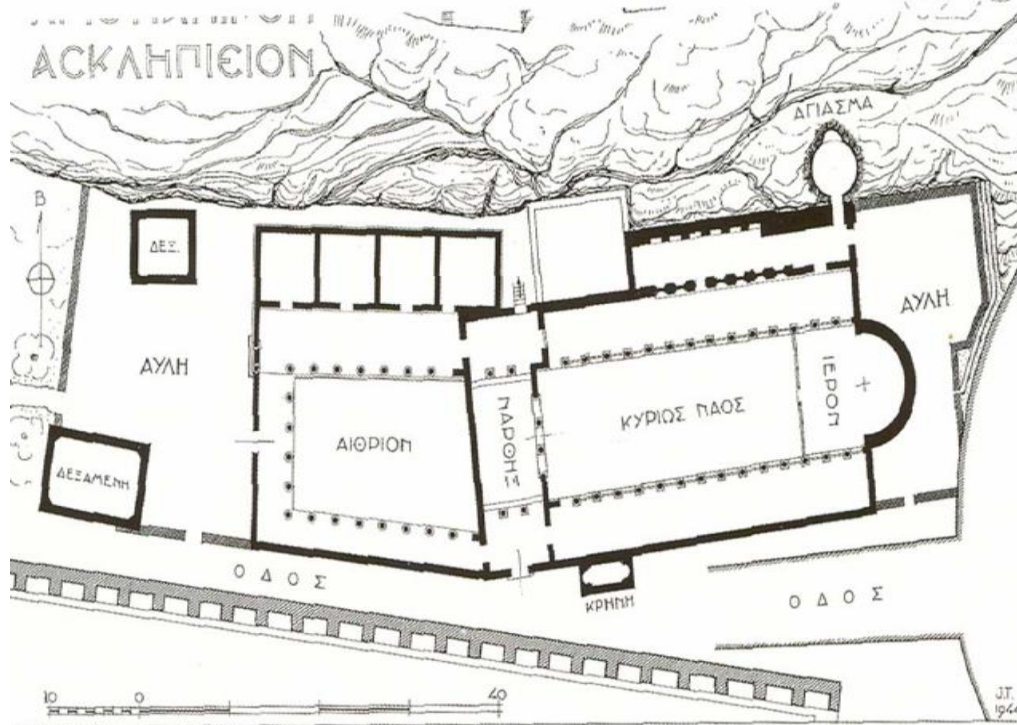
Γενικά για την Τέχνη και την Αρχιτεκτονική

-Ο γενικός χαρακτήρας της παλαιοχριστιανικής τέχνης έμεινε κατά βάση πλησιέστερα προς την ελληνορωμαϊκή παράδοση. Όλα σχεδόν τα μορφολογικά στοιχεία οι οικοδομικοί τρόποι ή οι αρχές της σύνθεσης έχουν ένα προηγούμενο στην τέχνη του αρχαίου κόσμου που έφθινε. Τα περισσότερα από τα στοιχεία αυτά έπαιρναν ένα νέο νόημα και άλλαζαν χαρακτήρα σύμφωνα με τις νέες αντιλήψεις περί τέχνης και τη νέα θρησκευτική νοοτροπία.

- Διαπιστώσεις

1. Η στροφή προς τα έσω.
2. Η κλίμαξ.
3. Η γραφικότητα της μορφής.
4. Ο δυναμισμός της σύνθεσης.

Παλαιοχριστιανική περίοδος Θρησκευτικά κτήρια ΒΑΣΙΛΙΚΗ

Τα τμήματά της είναι:

- **Περίβολος** (όχι συνηθισμένο).
- **Αίθριο.**
- **Κρήνες.**
- **Πρόπυλο.**

με μεγαλοπρεπείς κλίμακες.

- **Νάρθηκας.**
- **Διακονικό.**
- **Κυρίως ναός.**

Κατά κανόνα είχε τρία κλίτη, (το μεσαίο ήταν μεγαλύτερο σε πλάτος και ύψος, με πλευρικά παράθυρα (φωταγωγοί).

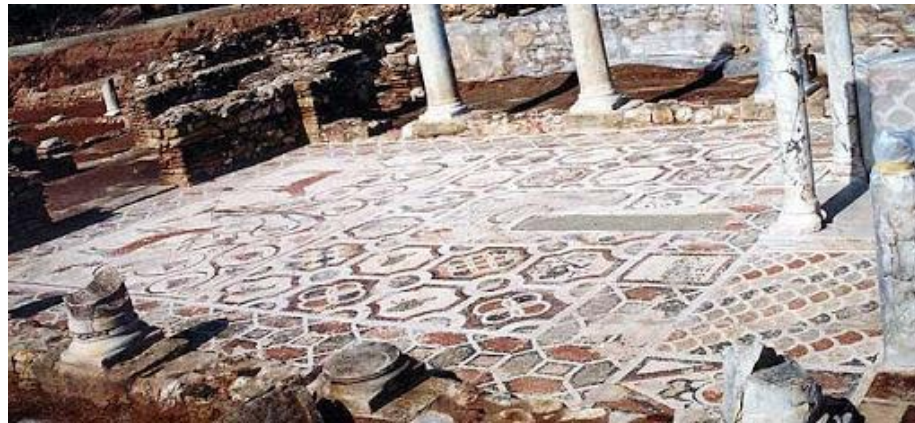
Κιονοστοιχίες διαχώριζαν τα κλίτη. Υπερώα (γυναικωνίτες) πάνω από τα πλάγια κλίτη και τον νάρθηκα, είχαν ξύλινο φέροντα σκελετό.

- **Κόγχη του ιερού.**

Στεγαζόταν πάντοτε με τεταρτοσφαιρικό θόλο και εξωτερικά διαμορφωνόταν σε ημικύκλιο, πολύγωνο, ημιεξάπλευρο ή και ορθογώνιο σε κάτοψη.

Τρίκλιτη βασιλική
Βασιλική Αγ. Σωφρονίου Νικήτης Χαλκιδική
5^{ος} αι.

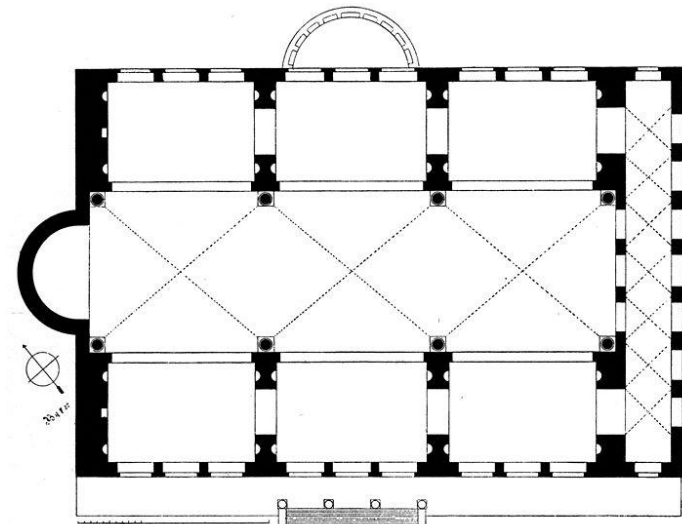
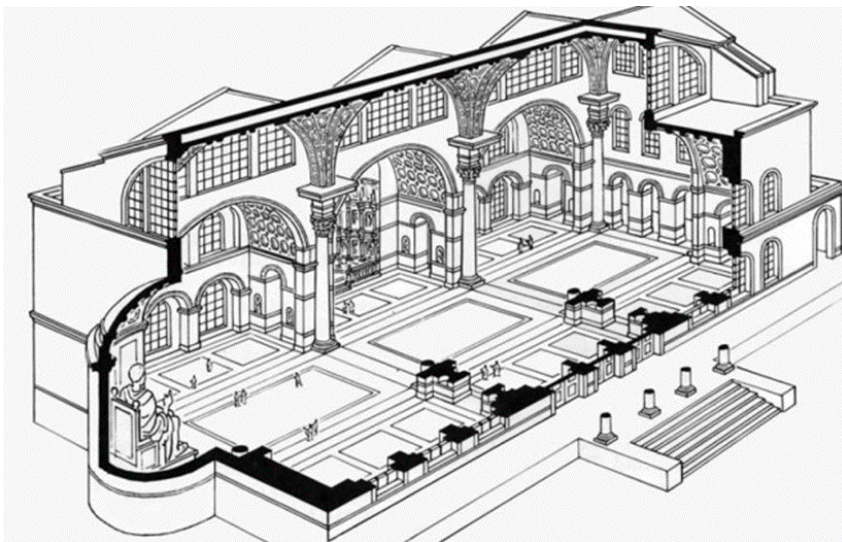
Είναι τρίκλιτη ξυλόστεγη βασιλική, πλάτους 14,70 και μήκους 14,60 με μαρμαροθετήματα και ψηφιδωτά στο δάπεδο. Τα κλίτη της διαχωρίζονται από κιονοστοιχίες. Απολήγει στα ανατολικά σε ημικυκλική αψίδα, με σύνθρονο, με νάρθηκα στα δυτικά, αίθριο και προσκίσιμα. Χρονολογείται το πρώτο μισό του 5^{ου} μ. Χ. αι.

Βασιλική (Basilica Forensae)

Καταγωγή του τύπου:

1. Από την εξέλιξη των ρωμαϊκών βασιλικών.

- Ορθογωνικό σχήμα
- Εσωτερικές κιονοστοιχίες
- Υπερύψωση μεσαίου κλίτους για φωτισμό
- Ανατολικός και ελληνικός τύπος
- Χαλκιδικόν = νάρθηκας

2. ROM: CONSTANTINSBASILICA.

Βασιλική Μαξεντίου και Κωνσταντίνου στη Ρώμη

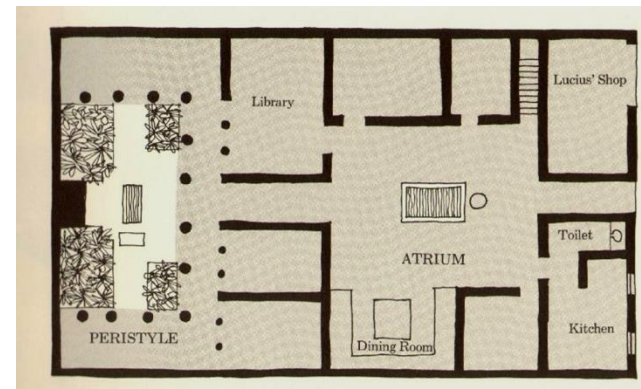
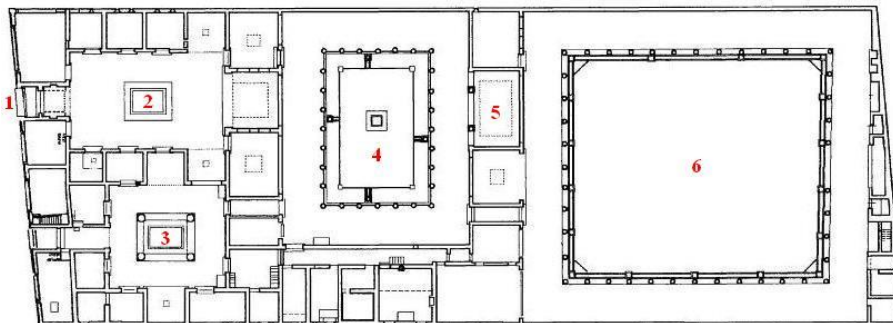

2. Από τα μαρτύρια και τα νεκρικά παρεκκλήσια των κατακομβών

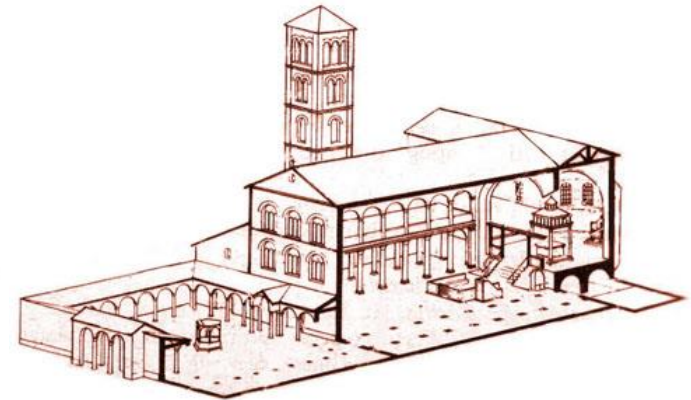
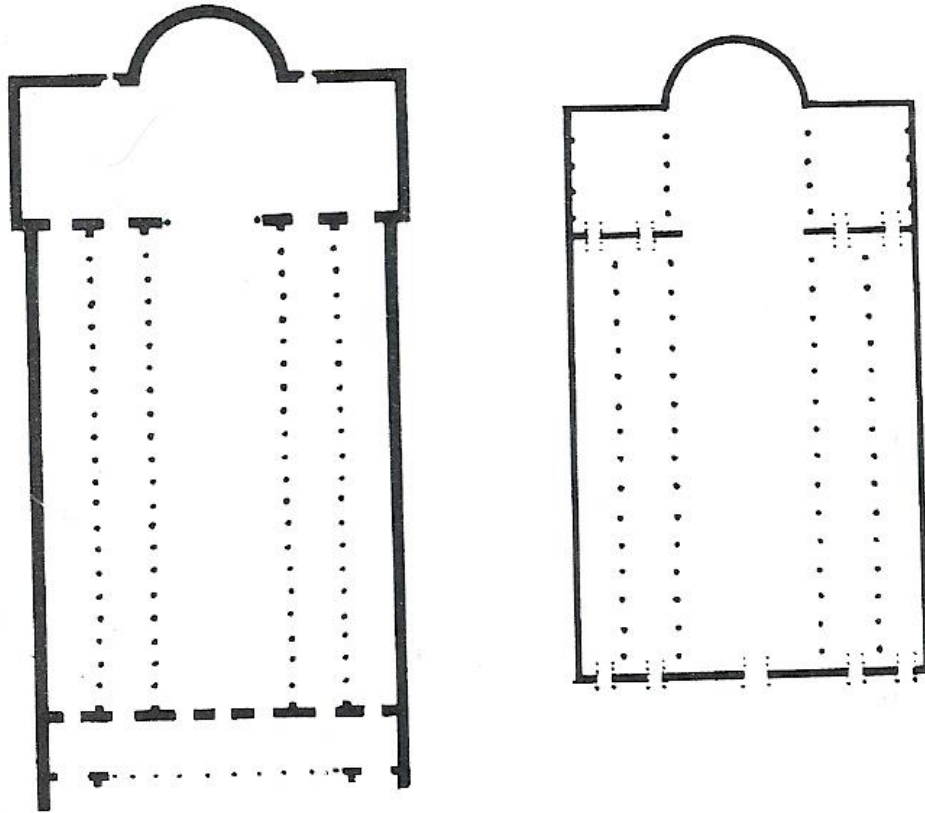
3. Από τον «Αιγύπτιον οίκον».

4. Από το στεγασμένο atrium της παλαιάς ρωμαϊκής οικίας.

5. Από τα μεταγενέστερα ρωμαϊκά σπίτια με περιστύλιο.

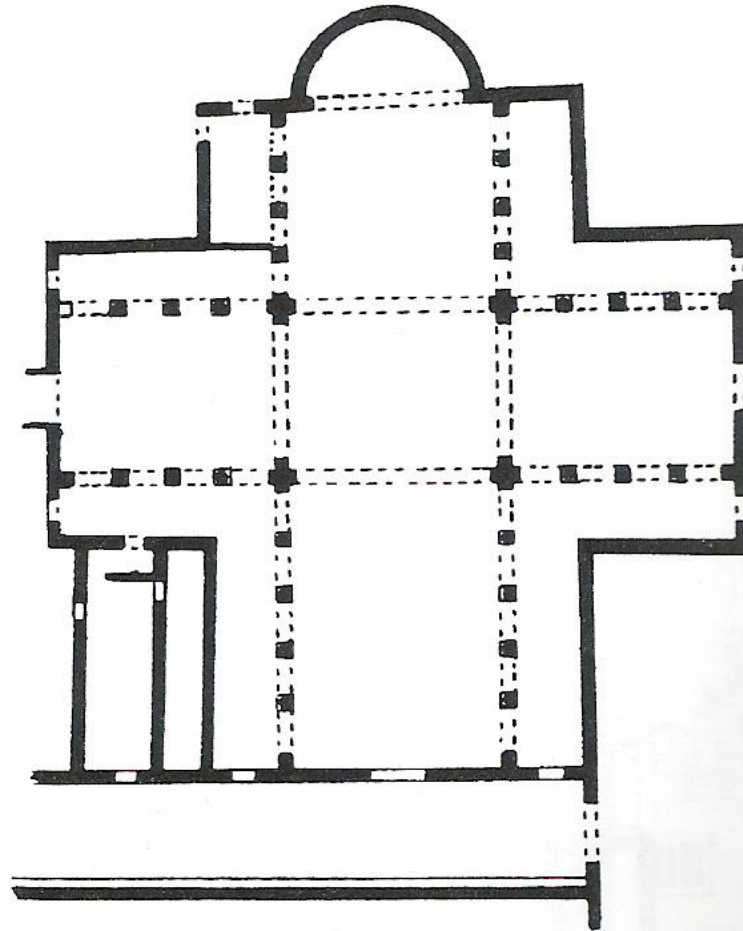

Τύπος Α' και Τύπος Β' βασιλικών

Κατόψεις βασιλικῶν με ἐγκάρσιο κλίτος. Τύπου Α' (Ἁγίου Παύλου Ρώμης) καὶ τύπου Β' (Ἁγίων Ἀποστόλων Μιλάνου). Κατὰ τὸν Α. Ὁρλάνδο.

Σταυρική βασιλική

Κάτοψη σταυρικής βασιλικής (Σάλωνος), (R. Egger και W. Gerber).

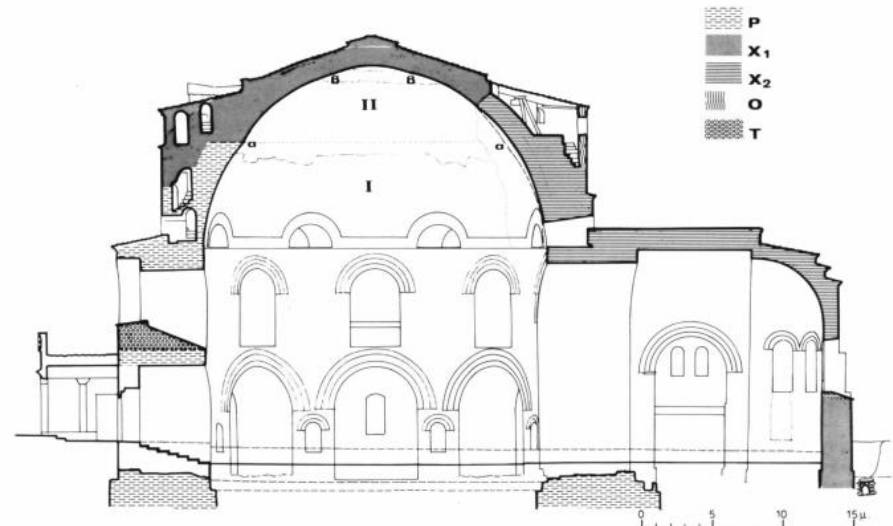
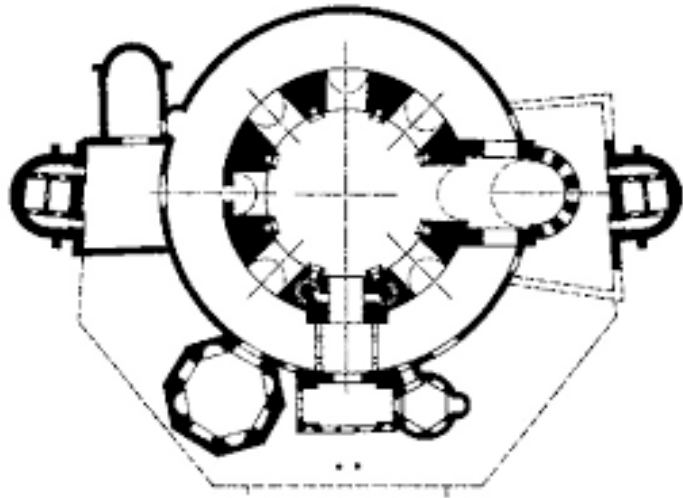
ΠΕΡΙΚΕΝΤΡΑ ΚΤΗΡΙΑ

- **Κυκλικό σχήμα: Άγιος Γεώργιος Θεσσαλονίκης,** κτίσμα των αρχών του 4ου αιώνα που αργότερα μετετράπη σε εκκλησία.
- **Οκταγωνικό σχήμα (συνηθέστερο).** Στέγαση με ξύλινες στέγες είτε με θόλο κτιστό.
Στα περίκεντρα κτήρια κατατάσσονται καταχρηστικά:
- **Τρίκογχα και τετράκογχα.**
- **Σταυροειδή κτήρια που διατηρούν δύο κάθετους άξονες συμμετρίας.**

ΠΕΡΙΚΕΝΤΡΑ ΚΤΗΡΙΑ

• **Κυκλικό σχήμα: Άγιος Γεώργιος Θεσσαλονίκης,**
κτίσμα των αρχών του 4ου αιώνα που
αργότερα
μετετράπη σε εκκλησία.

Εικ. 11. Τομή κατά μήκος, διάκριση φάσεων: P = Ρωμαϊκή φάση. X1 = Παλαιοχριστιανικές φάσεις. X2 = Φάση 7ου αι. O = Όψιμες φάσεις με εγχώριες τοιχοποιίες. T = Τουρκικές φάσεις λασπόκτιστες.

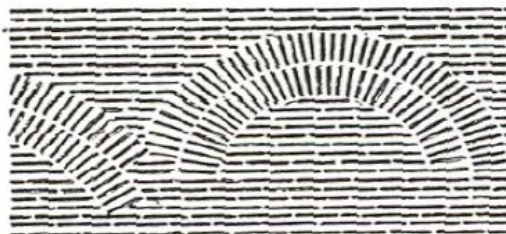
ΥΛΙΚΑ ΚΑΙ ΤΡΟΠΟΙ ΔΟΜΗΣ

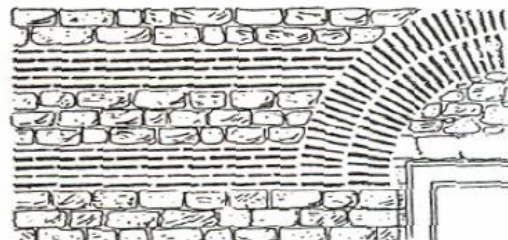
Ν. ΕΛΛΑΔΟΣ

Ν. ΕΛΛΑΔΟΣ

Β. ΕΛΛΑΔΟΣ

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΩΣ

Β. ΑΦΡΙΚΗΣ

ΚΥΡΙΑΣ

Ζώνες από ακατέργαστους ή ημιλαξευμένους λίθους και Πλίνθους

- Πλίνθοι

- Ανακουφιστικά τόξα

ενταγμένα στην τοικοποιία που είχαν σκοπό την ενίσχυσή της

- Λαξευτές τοικοποιίες σε

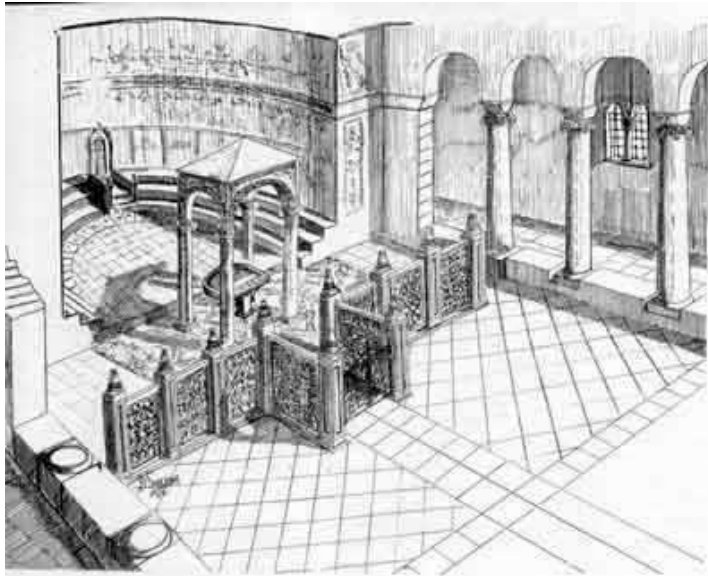
συνδυασμό με αυτοδύναμα λαξευτά αρχιτεκτονικά μέλη (μνημεία εκτός Ελλάδος: Συρία, Παλαιστίνη, Νότια Μικρά Ασία και Β. Αφρική).

- **SPOLIA!**

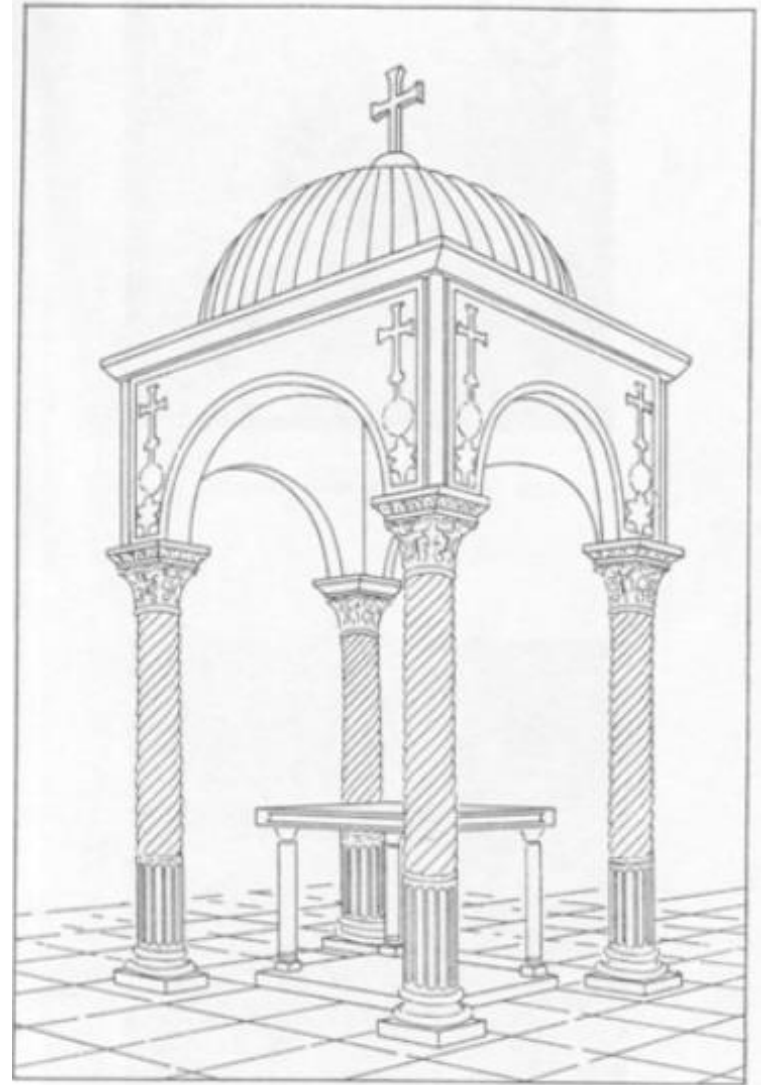
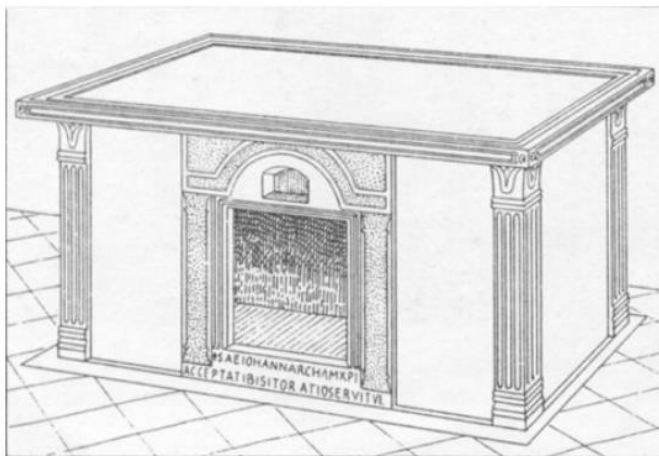
Δείγματα τοικοποιίας από παλαιοχριστιανικά κτήρια (Α. Όρλάνδος).

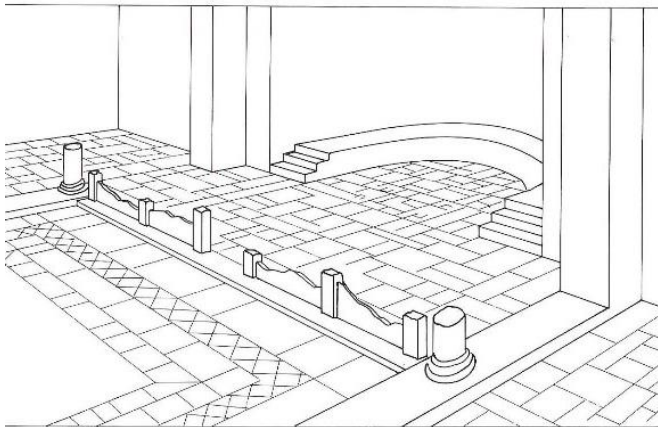
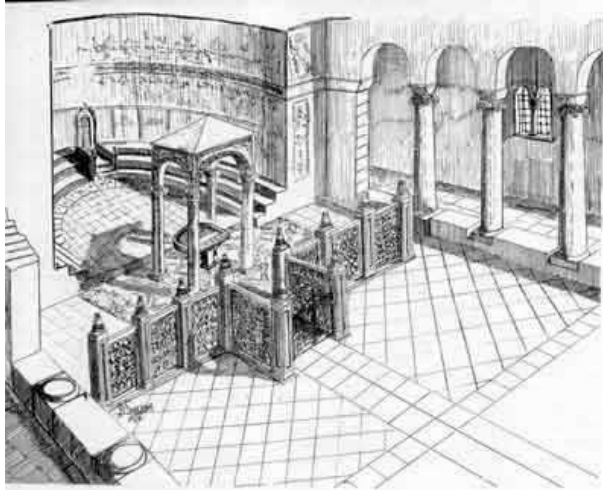
Η Αγία Τράπεζα - Κιβώριο

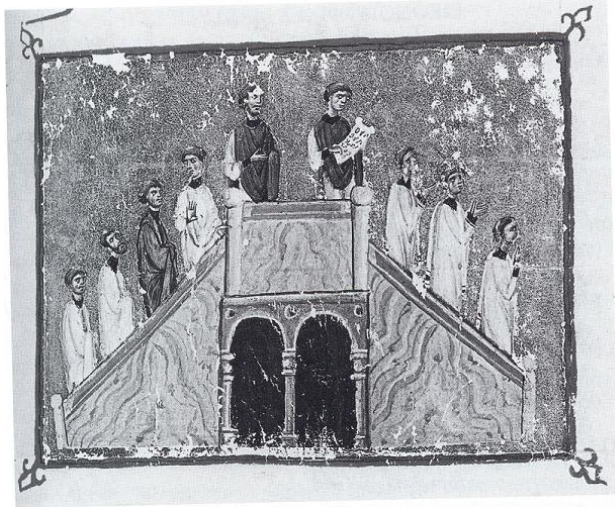
Αγία τράπεζα με τη μορφή σαρκοφάγου, Ραβέννα, βασιλική Αγίου Ιωάννου του Ευαγγελιστή, 5^{ος} αι.

Το σὺνθρονον

Ο άμβωνας και η σολέα

Βαπτιστήριον

Καταπολιανής Πάρου

Βασιλική Β' Φιλίππων